

BEYNƏLXALQ HUMANİTAR HÜQUQDA SİLAHLI MÜNAQIŞƏLƏRİN NÖVLƏRİ

Məmmədov Nəsir Natiq oğlu,
hüquq üzrə fəlsəfə doktoru,
BDU-nun doktorantı.
 e-mail: nasirmammadov@gmail.com

Bu məqalədə beynəlxalq humanitar hüquqda silahlı münaqişələrin növləri araşdırılmışdır. Müəllif göstərir ki, beynəlxalq humanitar hüquqda silahlı münaqişələrin, bir qayda olaraq iki qrupa bölməsi (beynəlxalq silahlı münaqişələr; qeyri-beynəlxalq silahlı münaqişələr) hərbi faktorlardan daha çox tarixi-siyasi faktorlarla bağlı olmuşdur. Məqalədə silahlı münaqişələrin təsnifatının dəqiq aparılması və silahlı münaqişə növlərindən hər birinin xarakterinin, fərqləndirici cəhətlərinin aşkara çıxarılmasının yalnız doktrinal deyil, həm də praktiki aspektdə müstəsna əhəmiyyətə malik olması əsaslandırılır. Həmçinin müəllif qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələr zamanı meydana çıxan çətinliklərə diqqət çəkir.

Açar sözlər: beynəlxalq hüquq, beynəlxalq humanitar hüquq, silahlı münaqişə, silahlı münaqişənin növləri, beynəlxalq silahlı münaqişələr, qeyri-beynəlxalq silahlı münaqişələr, ölkədaxili iğtişaşlar, beynəlxalq terrorçuluq.

Qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələr öz mənşəyinə görə siyasi, iqtisadi, etnik, dini zəmində və ya bunların məcmusu kontekstində baş verməsindən asılı olmayaraq, çox zaman göstərilən əlamətlərdən hər hansı biri üzrə təşkilatlanmış qrupların həm hökumətə, həm də bir-birinə

qarşı silahlı zorakılıq tətbiq etdiyi ölkələrdə baş verir. Belə vəziyyətdə əsas maraq və təzyiq mərkəzlərini aşkara çıxarmaq (xüsusən də, əgər qanuni hökumət həmin əlamətlərə görə parçalanıbsa) və deməli, münaqişənin həllinə dair dair yanaşmaları tapmaq o qədər də asan olmur. Bundan başqa, münaqişəyə müxtəlif ictimai qüvvələr və qruplar cəlb olunduqda, bəzən döyüşən və döyüşməyənlər, hökumətə məxsus silahlı qüvvələr və üsyançılar arasında fərqləndirmə aparmaq çətin olur [15, s. 50]. Belə münaqişələr zamanı mülki əhali arasında qurbanlar daha çox olur.

Bəzən, münaqişə daxili münaqişə kimi başlayır, ölkə daxilində müəyyən silahlı qruplaşma öz hökumətinə qarşı mübarizə aparır. Lakin sonra digər bir dövlət həmin silahlı qruplaşmaya birbaşa və ya dolay yolla dəstək verir. Yaxud daxili silahlı münaqişəyə çoxmillətli sülhməramlı kontingent müdaxilə edir. Göstərilən hallarda daxili silahlı münaqişə beynəlxalq silahlı münaqişəyə çevrilir.

Keçmiş Yuqoslaviya üzrə beynəlxalq tribunal 1999-cu ildə qəbul etdiyi qərarında (İT-94-1-A, § 84) göstərir ki, dövləti ərazisində başlamış daxili silahlı münaqişə aşağıdakı hallarda inkişaf edərək beynəlxalq silahlı münaqişəyə çevrilə bilər:

1) münaqişəyə digər dövlətin qoşun birlikləri müdaxilə edərsə;

2) daxili silahlı münaqişənin bir sıra iştrakçıları həmin dövlətin adından çıxış edərsə.

Daxili silahlı münaqişəyə xarici müdaxilə zamanı kifayət qədər mürəkkəb vəziyyət yaranır. Çünki bu zaman iki antoqonist iki məqam kontekstində dilemma mövcud olur. Həmin məqamlar isə aşağıdakılardır: a) beynəlxalq tənzimləmə vasitəsilə humanitar təsir; b) beynəlxalq hüquq normaları ilə təsbit edilmiş dövlət suverenliyinə hörmət prinsipi. Fikrimizcə, göstərilən mürəkkəb vəziyyətdən çıxış yolu hər iki məqamı nəzərə alan balanslı yanaşma ola bilər.

Müəlliflərdən T.V.Kuvırçenkova yuxarıda qeyd olunan məqamlara əsaslanaraq qeyd edir ki, müasir şəraitdə daxili silahlı münaqişələrin (qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələrin) anlayışına dair baxışların yenidən nəzərdən keçirilməsi zərurətə çevrilmişdir. Hazırkı dövrdə silahlı münaqişələr daxili münaqişə kimi başlayır, sonradan isə dövlətin hüduqlarından kənara çıxaraq beynəlmilləşir. Beynəlxalq hüququn əsas prinsiplərindən biri dövlətin daxili işlərinə qarışmamaq olsa da, bu yalnız nəzəri xarakter daşıyır. Əgər son illər bir sıra dövlətlərdə baş verən daxili ziddiyyətlərlə bağlı situasiyaları nəzərdən keçirsək görərik ki, qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələr dövlətin hüduqlarından kənara çıxaraq beynəlxalq silahlı münaqişəyə çevrilmişdir [4, s. 240-246]. Məsələn, İraq və Liviyadakı silahlı münaqişələri buna misal olaraq göstərmək olar.

Ədəbiyyatda beynəlxalq münasibətlər praktikasının təhlili əsasında göstərilir ki, beynəlxalq silahlı münaqişələrə həm döyüşən tərəflərdən birinin maraqları naminə daxili silahlı münaqişəyə üçüncü dövlətin müdaxi-

ləsini, həm də sülhün dəstəklənməsi üzrə BMT silahlı qüvvələrinin iştirakını aid etmək lazımdır. Əgər silahlı qüvvələrin tətbiqi bərədə BMT Təhlükəsizlik Şurasının qərarı nadir hallarda qəbul olunursa, döyüşən tərəflərdən birinin üçüncü dövlət tərəfindən dəstəklənməsi bir çox daxili silahlı münaqişələr üçün xarakterik haldır. Bəzi müəlliflər isə fərqli mövqedən çıxış edərək göstərirlər ki, belə silahlı münaqişələri öz xüsusiyyətləri olan qeyri-beynəlxalq silahlı münaqişə kimi xarakterizə etmək lazımdır. Həmin müəlliflərin fikrincə, silahlı münaqişələr hüququnda qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələrin ayrıca növü kimi beynəlmilləşmiş silahlı münaqişələri fərqləndirmək lazımdır. Bu cür münaqişələr son onilliklərdə beynəlxalq münasibətlər sisteminin tez-tez rast gəlinən siyasi-hüquqi təzahürünə çevrilmişdir. Onun fərqləndirici xüsusiyyətinə aydın surətdə ifadə olunan iki aspektin qarşılıqlı əlaqədə vəhdət halında mövcud olmasıdır [12, s. 22] – dövlətdaxili aspekt və beynəlxalq aspekt.

Mütəşəkkil silahlı qruplaşmalar arasında transsərhəd xarakterli toqquşmalar baş verdiyi halda formal hüquqi baxımdan silahlı münaqişənin beynəlxalq və ya qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələrə aid edilməsi kifayət qədər qəlizləşir və faktiki hallardan asılı olur.

Eyni zamanda, bir tərəfdən dövlət və ya dövlətlərin koalisiyası, digər tərəfdən isə transsərhəd və ya dövlətlə sabit bağlılığı olmayan, terrorçuluq məqsədləri güdən birliklər arasında qarşıdurmanın da təsnif edilməsi mürəkkəb görünür. ABŞ-ın məhkəmə doktrinasında bəhs edilən kateqoriya münaqişələrin qeyri-beynəlxalq xarakterli münaqişələrə aid edilməsi təklif olunur. Çünki hesab

olunur ki, mahiyyət etibarilə burada dövlətlər və qeyri-dövlət subyektləri qarşı-qarşıya gəlir. İsrailin məhkəmə doktrinası isə dövlət və terrorçuluq məqsədləri güdən qeyri-dövlət subyektləri arasında qarşıdurmanın silahlı münaqişələrin ayrıca kateqoriyası kimi fərqləndirilməsini istisna etməsə də, belə münaqişələrin daha çox beynəlxalq münaqişə kimi xarakterizə olunmasına üstünlük verir [18]. Bəzən, mövcud qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişəyə sonradan başqa dövlət və dövlətlər daxil olur. Bu zaman onu xarici müdaxiləli silahlı münaqişə kimi xarakterizə edirlər.

Hazırda terrorçuluğun, xüsusən də, beynəlxalq terrorçuluğun geniş yayılması narahatlıq doğurur. Ölkədaxili iğtişaş və gərginlik dövründə törədilən terror aktları dövlətdaxili qanunvericiliyə uyğun təsnif edilir və beynəlxalq humanitar hüquq normalarının tətbiqinə səbəb olmur, ən azından, tam həcmdə. Beynəlxalq terrorçuluq başqa məsələdir. Beynəlxalq terrorçuluqla müharibənin silahlı münaqişələrə aid edilməsi, habelə beynəlxalq terror təşkilatlarının üzvlərinə silahlı münaqişə iştirakçısı statusunun şamil olunması cəhdləri ciddi təhlil tələb edir. Əsaslı sual yaranır: beynəlxalq terrorçuluq silahlı münaqişələrin klassik növlərinin əlamətləri və müvafiq normaları ilə əhatə olunurmu, yoxsa onun inkişafı ilə bəşəriyyət silahlı münaqişələrin yeni növünün fərqləndirilməsi və onun müstəqil normativ tənzimlənməsi zərurəti ilə qarşılaşacaq? 1977-ci ildə “Müharibə qurbanlarının müdafiəsi haqqında” 1949-cu il Cenevrə Konvensiyasına II Əlavə Protokol belə qəbul olunmuşdu. Məlum olduğu kimi, həmin protokol qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişə qurbanlarının müdafiəsinə

həsr olunub. Beynəlxalq terror təşkilatlarının silahlı münaqişə tərəfi kimi nəzərdən keçirilməsi onun üzvlərinə müəyyən statusun verilməsini tələb edir. Lakin, ilk növbədə, hansı münaqişədən, yəni beynəlxalq yaxud qeyri-beynəlxalq silahlı münaqişədən söhbət getdiyi aydınlaşdırılmalıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, beynəlxalq terrorçuluğun geniş yayılması ilə bağlı “assimetrik müharibə” termini daha çox işlədilməyə başlamışdır. Termin özü kifayət qədər yenidir. Lakin partizan müharibələri ilə bağlı vəziyyət fərqlidir. Bir sıra müəlliflər hesab edir ki, assimetrik hərbi əməliyyatların aparılması silahlı münaqişələrin klassik anlayışını və növlərini sual altına alır. Assimetrik hərbi əməliyyatlar “öz üstünlüyünü artırmaq, rəqibin zəif tərəflərindən istifadə etmək, təşəbbüsü ələ almaq və daha çox hərəkət sərbəstliyinə malik olmaq üçün rəqibdən fərqli hərəkət etmək, təşkilatlanmaq və düşünmək” [6, s. 138; 20, s. 95-125; 19; 16] qabiliyyətidir.

Silahlı münaqişə 1949-cu il Cenevrə Konvensiyasının razılığa gəlmiş Yüksək Tərəfləri arasında baş verdiyi halda beynəlxalq münaqişə kimi xarakterizə olunur. Belə tərəflər kimi, təbii ki, dövlətlər çıxış edir. I Əlavə Protokolun iştirakçı dövlətləri milli azadlıq hərəkətlərinin bəlli tiplərinin beynəlxalq silahlı münaqişədə tərəf kimi tanınması barədə razılığa gəlsələr də, konflikt dövründə onlar beynəlxalq hüquqa əsasən suveren dövlət kimi tanınmırlar. Tərəflərini nə dövlətlər, nə də milli azadlıq hərəkətləri təşkil etməyən silahlı qarşıdurmalar beynəlxalq silahlı münaqişə kimi nəzərdən keçirilə bilməz. Onlar ya qeyri-beynəlxalq silahlı münaqişə, ya da digər zoralıq halları kimi xarakterizə oluna bilər.

Yeni, beynəlxalq hüquqi təsnifatda öz təsbitini tapmamış silahlı münaqişə növlərindən biri kimi informasiya müharibələri çıxış edir. Bəzən informasiya müharibəsinin real nəticəsi kifayət qədər əhəmiyyətli ola, ciddi dağıntılara və tələfata səbəb ola bilər. Belə münaqişə “prosessor və klaviatura ilə silahlanan və başqa kontinentdə yerləşən mülki şəxslərin statusunun və hərəkətlərinə nəzarətin müəyyən edilməsi” [16] problemini meydana çıxarır.

Müasir şəraitdə ölkədaxili iğtişaşların və ölkədaxili gərginliyin qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələrdən fərqləndirilməsi, habelə göstərilən hallarda beynəlxalq humanitar hüquq normalarının tətbiqi ciddi çətinliklərlə müşayiət olunur.

Qiyamlar, iğtişaşlar və ayrı-ayrı zorakılıq aktları silahlı münaqişələrə aid edilmir. Çünki onlar daxili gərginlik və ya daxili qarışıqlıq hallarının nəticəsidir. Həmin hallar isə beynəlxalq humanitar hüququn tətbiq sahəsinə daxil deyildir. “Müharibə qurbanlarının müdafiəsi haqqında” Cenevrə Konvensiyasına (1949-cu il) II Əlavə Protokolun (1977) Kommentarisində [3] daxili iğtişaş və gərginlik hallarına əvvəlcədən razılaşdırılmamış plan üzrə nümayişlər, təsadüfi zorakılıq aktları, fəaliyyətinə və ya baxışlarına görə insanların kütləvi həbsi kimi şərh verilir.

Beynəlxalq humanitar hüquq normalarında aydın şəkildə göstərilir ki, həmin normaları nə daxili qarşıdurmalar, nə də daxili gərginlik hallarında tətbiq etmək olmaz. Lakin “Müharibə qurbanlarının müdafiəsi haqqında” Cenevrə Konvensiyasının (1949-cu il) əsas prinsipləri hüquqi prosedur modeli kimi istifadə oluna və ya hansısa konkret vəziyyətdə

lərdə tətbiq edilmək zəruri olan normaların işlənilib hazırlanması üçün əsas kimi çıxış edə bilər. Belə hallarda humanitar hüququn pozitiv normaları deyil, ilk növbədə, beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən müəyyən edilmiş oxşar mexanizmlər nəzərə alınır [10, s. 36-37]. Bu isə hüququn analogiya üzrə tətbiqi imkanına əsaslanır.

Beləliklə, bu məqalədə qeyd edilən bütün fikirləri ümumiləşdirərək aşağıdakı nəticələrə gəlmək olar:

1. Beynəlxalq humanitar hüquqda silahlı münaqişələr, bir qayda olaraq iki qrupa bölünür: a) beynəlxalq silahlı münaqişələr; b) qeyri-beynəlxalq silahlı münaqişələrə bölünür. Bu təsnifatın formalaşması hərbi faktorlardan daha çox tarixi-siyasi faktorlarla bağlı olmuşdur.

2. Hazırkı reallıqlar fonunda beynəlxalq və qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələr arasında fərqlərin getdikcə azalması və daha çox şərti xarakter daşması tendensiyası müşahidə olunur. Bu tendensiyanın inkişafına silahlı münaqişəyə xaricdən müdaxilə faktoru xüsusilə fəal təsir göstərir.

Daxili silahlı münaqişəyə xarici müdaxilə zamanı kifayət qədər mürəkkəb vəziyyət yaranır. Çünki bu zaman iki antoqonist iki məqam kontekstində dilemma mövcud olur. Həmin məqamlar isə aşağıdakılardır: a) beynəlxalq tənizmetmə vasitəsilə humanitar təsir; b) beynəlxalq hüquq normaları ilə təsbit edilmiş dövlət suverenliyinə hörmət prinsipi. Fikrimizcə, göstərilən mürəkkəb vəziyyətdən çıxış yolu hər iki məqamı nəzərə alan balanslı yanaşma ola bilər.

3. Silahlı münaqişənin xarakteri və növü ilə həmin silahlı münaqişə zamanı tətbiq

edilməli olan beynəlxalq humanitar hüquq normalarının düzgün seçilməsi və səmərəli tətbiqi arasında bağlılıq vardır. Bu baxımdan silahlı münaqişələrin təsnifatının dəqiq aparılması və silahlı münaqişə növlərindən hər birinin xarakterinin, fərqləndirici cəhətlərinin aşkara çıxarılması yalnız doktrinal deyil, həm də praktiki aspektdə müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

4. Qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələr zamanı aşağıdakı istiqmətlərdə bir sıra çətinliklər, problemlər meydana çıxır:

- a) münaqişənin həllinə dair optimal yanaşmaların tapılması;
- b) münaqişəyə ictimai qüvvələr cəlb olunduqda hökumətə məxsus silahlı qüvvələrlə üsyançılar arasında fərqləndirmə aparılması;
- c) daxili silahlı münaqişəyə digər dövlətin müdaxilə etməsi ilə onun xarakterinin dəyişməsi;
- ç) silahlı münaqişənin mütəşəkkil silahlı qruplaşmalar arasında transsərhəd xarakterli toqquşmalar şəklində baş verməsi;
- d) beynəlxalq terrorçuluqla mübarizənin silahlı münaqişə kimi xarakterizə olunması;
- e) assimetrik hərbi əməliyyatların silahlı münaqişələrin klassik anlayışını və növlərini sual altına alması;
- ə) informasiya müharibələrinin silahlı münaqişə növü kimi xarakterizə olunması və s.

5. Müasir şəraitdə ölkədaxili iğtişaşların və ölkədaxili gərginliyin qeyri-beynəlxalq xarakterli silahlı münaqişələrdən fərqləndirilməsi, habelə göstərilən hallarda beynəlxalq humanitar hüquq normalarının tətbiqi ciddi çətinliklərlə müşayiət olunur.

Ədəbiyyat

1. Большая советская энциклопедия. - Москва: Советская Энциклопедия, 1973. - 608 с.
2. Иванов, Е.А. Логика. Учебник. 2-е издание, переработанное и дополненное / Е.А.Иванов. - Москва: Издательство БЕК, 2002. - 368 с.
3. Комментарий к Дополнительному протоколу к Женевским конвенциям от 12 августа 1949 года, касающемуся защиты жертв вооруженных конфликтов немеждународного характера (Протокол II): [Электронный ресурс] / URL: <https://www.icrc.org/ru/document/kommentariy-k-dopolnitelnomu-protokolu-k-zhenevskim-konvenciyam-ot-12-avgusta-1949-goda>
4. Кувырченкова, Т.В. К понятию вооруженных конфликтов: проблемы определения // Вестник ТвГУ. Серия «Право», 2014. № 4, - с. 240-246.
5. Кувырченкова, Т.В. Защита прав человека в условиях внутренних вооруженных конфликтов: монография / Т.В.Кувырченкова. - Тверь: Тверь ГУ, 2007. - 88 с.
6. Ладыненко, А.П. Виды вооруженных конфликтов и применимое к ним право // Альманах международного права, 2009. Вип. 1, - с. 136-150.
7. Леншин, С.И. Правовой режим вооруженных конфликтов и международное гуманитарное право: Монография. Серия «Право в Вооруженных Силах — консультант» / С.И.Леншин. - Москва: За права военнослужащих, 2009. - 240 с.
8. Литовченко, В.И. Классификация и систематизация терминов // Вестник Сибирского государственного аэрокосмического университета имени академика М.Ф.Решетнева, Сибирский аэрокосмический журнал, 2006. № 3 (10), - с. 156-159.
9. Мельцер, Н. Международное гуманитарное право. Общий курс / Н.Мельцер, Э.Кустер.- Москва: МККК, 2017. - 419 с.
10. Репецкий, В.М. Міжнародне гуманітарне право: підручник / В.М.Репецкий, В.М.Лисик. - Киев: Знання, 2007. - 467 с.
11. Сагер, М. Контрольные механизмы в международном гуманитарном праве // Со-

- ветский журнал международного права, 2014. № 3-4, - с. 26-33.
12. Смирнов, М.Г. Вооруженный конфликт немеждународного характера: международно-правовой аспект / М.Г.Смирнов. - Москва: Норма, 2014. - 208 с.
 13. Суперанская, А.В. Общая терминология. Вопросы теории / А.В.Суперанская, Н.В.Подольская, Н.В.Васильева. - Москва: Наука, 1989. - 254 с.
 14. Толочко, О.Н. Особенности международно-правового регулирования внутренних вооруженных конфликтов // Український часопис міжнародного права, 2006. № 2, - с. 45-52.
 15. Тузмухамедов, Б.Р. Международно-правовая классификация вооруженных конфликтов: дефиниции и реальность // Пути к миру и безопасности, 2018. № 1 (54), - с. 44-53.
 16. Уоткин, К.У. Комбатанты, «непривилегированные воюющие» и конфликты XXI века: материал для Неформальной встречи экспертов на высшем уровне, посвященной теме «Подтверждение и развитие международного гуманитарного права», – Кембридж, 2003: [Электронный ресурс] / URL: http://www.sk-news.ru/mgp/doc/doc_07_05.doc
 17. Commentary on the First Geneva Convention: Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field, 2nd ed., ICRC/ - Cambridge: Cambridge University Press, 2016, - 1294 p.
 18. “Confronting the dangers of terrorism constitutes a part of the international law dealing with armed conflicts of international character”. The Public Committee against Torture in Israel v. The Government of Israel, 11 December 2005, Case H CJ 769/02, para 21: [Electronic resource] / URL: <https://supreme.court.gov.il/sites/en/Pages/fullsearch.aspx>.
 19. Metz, S., Johnson, D.V. Asymmetry and U.S. Military Strategy: Definition, Background, and Strategic Concepts / Strategic Studies Institute Report, US Army War College, 2001. – 30 p.
 20. Pfanner, T. Asymmetrical warfare from the perspective of humanitarian law and humanitarian action / Toni Pfanner // International Review of the Red Cross, 2005. № 857, pp. 95-125.

ВИДЫ ВООРУЖЕННЫХ КОНФЛИКТОВ В МЕЖДУНАРОДНОМ ГУМАНИТАРНОМ ПРАВЕ

**Мамедов Насир Натиг оглы,
доктор философии по праву, докторант БГУ.**

В данной статье рассматриваются виды вооруженных конфликтов в международном гуманитарном праве. Автор показывает, что, как правило, разделение вооруженных конфликтов на две группы (международные вооруженные конфликты; немеждународные вооруженные конфликты) в международном гуманитарном праве было больше связано с историческими и политическими факторами, чем с военными факторами. В статье обосновано, что точная классификация вооруженных конфликтов, раскрытие характера и отличительных особенностей каждого из видов вооруженных конфликтов имеют исключительное значение не только в доктринальном, но и в практическом аспекте. Автор также обращает внимание на трудности, возникающие во время вооруженных конфликтов немеждународного характера.

Ключевые слова: международное право, международное гуманитарное право, вооруженный конфликт, виды вооруженных конфликтов, международные вооруженные конфликты, немеждународные вооруженные конфликты, внутренние беспорядки, международный терроризм.

TYPES OF ARMED CONFLICTS IN INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW

Mammadov Nasir Natig oğlu,
doctor of philosophy in law, doctoral student of BSU.

This article examines the types of armed conflicts in international humanitarian law. The author shows that, as a rule, the division of armed conflicts into two groups (international armed conflicts; non-international armed conflicts) in international humanitarian law was more related to historical and political factors than military factors. In the article, it is justified that the accurate classification of armed conflicts and the revealing of the character and distinguishing aspects of each of the types of armed conflicts are of exceptional importance not only in the doctrinal but also in the practical aspect. The author also draws attention to the difficulties that arise during armed conflicts of a non-international nature.

Key words: international law, international humanitarian law, armed conflict, types of armed conflict, international armed conflicts, non-international armed conflicts, domestic unrest, international terrorism.

ULUSLARARASI İNSANCI HUKUKTA SİLAHLI ÇATIŞMA TÜRLERİ

Memmedov Nasir Natig oğlu,
hukuk felsefesi doktoru, BSU doktora öğrencisi.

Bu makale uluslararası insancıl hukukta silahlı çatışma türlerini incelemektedir. Yazar, uluslararası insancıl hukukta silahlı çatışmaların iki gruba ayrılmasının (uluslararası silahlı çatışmalar; uluslararası olmayan silahlı çatışmalar) kural olarak askeri faktörlerden ziyade tarihi ve siyasi faktörlerle ilgili olduğunu göstermektedir. Makalede, silahlı çatışmaların doğru bir şekilde sınıflandırılmasının ve her bir silahlı çatışma türünün karakterinin ve ayırt edici yönlerinin ortaya konulmasının, sadece doktrinsel değil, pratik açıdan da olağanüstü önem taşıdığı savunulmaktadır. Yazar ayrıca uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalar sırasında ortaya çıkan zorluklara da dikkat çekiyor.

Anahtar kelimeler: uluslararası hukuk, uluslararası insani hukuk, silahlı çatışma, silahlı çatışma türleri, uluslararası silahlı çatışmalar, uluslararası olmayan silahlı çatışmalar, iç karışıklıklar, uluslararası terörizm.

